

Beleške O negativnih pojavih je treba pravilno obveščati

Naše časopisje poroča o določenih negativnih pojavih, posebno v kriminaliteti. Glede na pomembno vlogo časopisja pri oblikovanju javnega mnenja, pa se zastavlja vprašanje, ali se s tem zadosti ukvarja in kakšne slabe posledice lahko nastanejo, če informira javnost pogošno. Čeprav je večina časnikov odpravila nekaj bistvenih pomanjkljivosti v tej rubriki, je treba poudariti, da je pri tako važnem delu, kakor je zatiranje kriminalnosti, potrebno še več skrbi in vestnosti. Se vedno naletimo na kampanjsko poročanje, senzacionalizem in podobne stvari, del časopisja pa se — zlasti mladinsko, združeno in strokovno — s temi vprašanji prav malo ukvarja.

Centralni urad za kriminološka raziskovanja v Zagrebu je izdelal zanimivo analizo. Ta analiza kaže, da je nekaj časnikov, ki so jih pregledali v času intenzivnejše družbene aktivnosti v pobijanju kriminala v gospodarstvu v štirih mesecih objavilo

43 kvalitativnih in načelnih člankov, medtem ko so v nadaljnjih šestih mesecih objavili samo 16 člankov. To kaže nedvomno, da tej rubriki ne posvečajo vedno enake pozornosti, kar vodi h kampanjski metodi dela in k temu, da javnost seznanja o časa do časa o družbenih vprašanjih in problemih, ki so s tem v zvezi. Ta pomanjkljivost lahko pripelje do tega, da postane obveščevanje javnosti neaktualno, ali pa da javnost ostane celo neobveščena, kajti v vsakem kampanjskem delu, pa tudi v novinarskem, se lahko premagamo ter iznajdemo in skonstruiramo razne primere, pri tem pa seveda delamo tudi napake. Ta slabost je bila v časopisju posebno vidna na primer takrat, ko je za nekaj časa prevladala težnja, da se je stalno naglaševalo škodo, ki jo baže delajo direktorji. Pri tem so bli tako daleč, da so za vsako nepravilnost v podjetju obdolžili

direktorja, najsi je vedel za njo ali pa ne. Seveda, to je trajalo samo določen kratek čas, kajti tako stališče je bilo brez podlage in se je tudi protidirektorska kampanja počasi umirila.

Velik pomen ima tudi to, da točno ocenimo, kdaj in kako naj kakšno informacijo damo v javnost. Kakšno preuranjeno poročilo v časopisju o podrobnostih, ki so jih ugotovili pri odkrivanju ali pri zasledovanju, lahko da tistemu, ki je storil kaznivo dejanje in ki se skriva pred organi zasledovanja, tako orientacijo, ki lahko v precejšnji meri otežkoči njegovo aretacijo ali vodenje kazenskega postopka. So pa primeri, da nekateri časniki tako poročila objavljajo tudi brez posvetovanja s pristojnimi državnimi organi. Zato je razumljivo, da s tem povzročajo samo težave.

Da bi tisk izvršil tisto nalogo, ki mu jo je namenila družba, je

zlasti treba paziti, kako objavlja te stvari in dejstva. Če na negativne pojave gledamo s širšega družbeno-političnega gledišča, ne ozko s stališča kriminalnega dogodka, tedaj lahko iz vsakega konkretnega primera, zlasti pa iz več enakih pojavov v določenem časovnem obdobju na enem področju, napravimo zaključke o vzrokih, pobudah in posledicah ter se iz tega tudi poučimo. Tako pisanje mora biti načelno in opozarjati mora na razne negativne družbene pojave in probleme, kot je na primer alkoholizem, vzgoja mladoletnikov, pomanjkljivosti v organizaciji ali metodi dela, v pozitivnih predpiših in podobno. Tako lahko jasno in pravilno opozarjamo na obseg škode, ki nastane zaradi takšnih pojavov in tolmачimo ukrepe, ki jih izvajamo, da bi odpravili vse tisto, kar je škodljivega v naši socialistični družbi. Ni pa redke primeri da namesto takih načelnih in poučnih člankov prikazujejo dogodke in dejstva senzacionalistično pod naslovi: »Krūk v rimskem vodnjaku«, »Borba tihotapskih gangsterjev za nadoblast na črnem trgu«, »Zločin v številkah«, »Terror desetorice« itd. Težnja po senzacionalizmu vodi novinarja morda tudi brez njegovega namena do fantaziranja in na podlagi tega do netočnega, nerealnega, predvsem pa nevjodnega obveščanja naše javnosti. To nam najlepše dokazujeta dva primera, ki so ju objavili v zadnjem času v Beogradu.

»Politika« je dne 24. novembra lani objavila poročilo, da so na Kalemegdanu ujeli »dva deset nasilnikov«, iz česar je javnost lahko sklepala, da so sprehajali na Kalemegdanu in nevarnosti. Slo pa je za osebe, ki so se protipravno naselile v raznih objektih na Kalemegdanu, ki pa sicer niso delale nikakršnih nasilnih naporov na mimoidoče. Nekaj podobnega so pisali o tako imenovanem napadu »nasilnikov« na gimnaziju na Dušanovcu, kar je izzvalo opravičeno zaskrbljenost staršev, katerih otroci obiskujejo to šolo. Razen tega poročila v »Politiki« je tudi sodelavec zagrebškega »Vjesnika« po svoje objavil članek o isti stvari in celo z nekimi fotografijami jam in bakelj, ki jih na Dušanovcu sploh ni. Ko so preverili to časopisno informacijo, so ugotovili, da gre za pobalinstvo trojice mladoletnikov, ki jih je to dejanje kaznoval sodnik za prekrške. Ti primeri niso toliko pomembni, da bi morali o njih pisati, toda težnja po senzacionalističnem prikazovanju dogodkov, je navedla novinarje, da so vznemirili državljane.

S pretiranim in netočnim prikazovanjem drobnih stvari se v javnosti ustvarjajo zablode in neosnovani vtisi. Kakšno obsodbo naj na primer pričakuje naša javnost, ko na primer sarajevsko »Oslobodjenje« piše o velikih zlorabah in poškodbah v podjetju »Sedmi juli« v Visokem. Sodišče je pa ugotovilo, da gre za mnogo manjšo škodo ter je šest oseb oprostil, štiri pa kaznovalo s kaznijo od 2 do 14 mesecev zapora. Podobni primeri so pogosti v raznih časnikih. Do

tega pride zato, ker novinarji — spet zaradi senzacij — objavljajo samo nekaj vprašanj in odgovorov z razprave pred sodiščem, namesto da bi iz svojih poročil napravili kratke prikaze bistva in to vselej z rezervno, ki je potrebna vse do konca razprave, ali dokler sodišče ne izreče obsodbe. Celotni tudi take informacije je treba objavljati samo izjemoma in sicer o tistih procesih, ki javnost zaradi njihovega pomena zares zanimajo.

Pisanje tiska v obliki družbene kritike ima lahko za osebe, ki jih kritizirajo občutne posledice, v okolju, v katerem žive in delajo. Zato leži na novinarjih in časnikih velika odgovornost za točnost tega, kar pišejo. Dostikrat tudi popravki, ki prihajajo v obliki pisma od prizadete osebe, ali demantiranje samega uredništva, niso zadostna sredstva, da bi razpršili vse dvome in napačne vtise v javnosti. Zato morajo novinarji in uredništva tej občutljivi rubriki posvetiti posebno pozornost in temeljito preveriti resničnost tega, kar žele objaviti. Pri tem je treba upoštevati dostojanstvo državljanov, imeti potrebno občutnost do mladoletnikov in preprečiti vsako pretiranost. Ni treba dovoliti takih primerov, kot je to stari na primer novosadski »Dnevnik«, ki je objavil, da so uslužbenci podjetja »Zmajevac« z brezvestnim trošenjem denarja pri kontrahiranju prašičev napravili veliko škodo. Ko so preverili, so ugotovili, da javnost ni bila točno obveščena. Prav tako je imelo poročilo, ki ga je v senzacionalistični obliki objavil list o kaznivih dejanjih in škodah storjenih v podjetju »Bilje«, precej netočnosti. Pri branju poročil »Borbac«, »Politika« in »Vjesnika« ste dobili vtis, da gre za največjo škodo po osvoboditvi, s katero je bila skupnost oškodovana za okrog 200 milijonov din. V resnici pa je stvarno oškodovanje družbene skupnosti dokaj manjše, pa tudi razna dejstva, ki so objavljena do podrobnosti, niso točna.

Torej, ko se novinar odloča, ali naj neko stvar sporoči javnosti, mora predvsem prehodno ugotoviti, kakšne pobude so vodile povzročitelje škodljivega dejanja in kakšne so posledice tega dejanja. Ocenil bo torej stopnjo ostrine družbene kritike. Ni na primer enako škodljiva posledica v primeru, ko nekdo stori kaznivo dejanje iz osebne koristi ali kadar pri dejanju ni bilo osebnih koristi, temveč je škodljivo dejanje rezultat čisto lokalističnega gledanja, ki ima namen, da bi dosegli koristi za podjetje, ljudski odbor in podobno. Ni dvoma, da je oboje škodljivo delovanje in zasluži javno kritiko in obsodbo, toda v stopnji te obsodbe morajo biti razlike, kar se mora odraziti pri obveščevanju javnosti.

Glede na pomembno vlogo tiska je treba prav tej občutljivi rubriki stalno posvečati potrebno pozornost. S tem bomo dosegli, da bo tudi tisk pomagal pri naporih organov oblasti, družbenih in političnih organizacij, da v interesu reševanja problemov in nadaljnjega razvoja naše socialistične skupnosti, odpravijo vse škodljive in negativne pojave, ki so tem naporom samo na poti.

P. Ivičević

Vprašanja in odgovori!

VNAŠANJE PROMETA V ZBIRNO GLAVNO KNJIGO

Vprašanje: Ali je obvezno vnašati promet v zbirno glavno knjigo vsak mesec, ali pa ta promet lahko vnašamo tudi v rokih, ki so določeni za podajanje začasnih periodičnih obračunov?

Odgovor: Po odredbah odstavka 6 čl. 10 uredbe o knjigovodstvu gospodarskih organizacij (Uradni list FLRJ št. 27/55), morajo gospodarske organizacije voditi vezano zbirno glavno knjigo z mesečnim bruto prometom po posameznih osnovnih (sintetičnih) kontih.

Načelo ažurnosti knjigovodstva zahteva, da vknjižimo vse poslovne dogodke v trenutku, ko so nastali, prenos v zbirno glavno knjigo pa je treba obvezno opraviti vsak mesec ne glede na to, da kljub ažurnosti v knjiženju, ni bilo v ustrezačem mesecu prometa na kontih vseh razredov.

KAKO SE ZAKLJUČIJO KONTI V RAZREDU 7

Vprašanje: Ali je napačno če konte v razredu 7 medsebojno zaključujemo, potem ko smo vknjižili vsak trimesečni obračun?

Odgovor: Zaključevanje kontov v razredu 7 opravimo na koncu leta, kakor to predpisuje začni odstavek toč. 25 navodila za uporabo kontnih planov gospodarskih organizacij (Uradni list FLRJ št. 26/55).

Bilo bi napačno, če bi te konte periodično zaključili med letom, ker ne bi bilo v skladu z veljavnimi predpisi, niti ne bi bilo možno izkoristiti teh kontov iz bruto bilance gospodarske organizacije v času kontrole periodičnih obračunov.

NAGRADA ZA NOČNI DELOVNI ČAS

Vprašanje: Ali delavski svet lahko izda odločbo, s katero se delavcu, ki ne dela redno vsako

noč najmanj mesec dni prizna pravica do plače po povečani tarifni postavki 12,5%, s tem, da se to povečanje izplačuje iz dela dobička za plače?

Odgovor: Ne more, ker odredbe 62. čl. uredbe o plačah delavcev in uslužbencev gospodarskih organizacij izrecno določajo, da se za nočno delo, za katero se plača obračunava po povečani tarifni postavki 12,5% ima samo za tisto delo, ki ga opravlja delavec najmanj mesec dni vsako noč

NESREČA PRI DELU IN PRAVICA DO INVALIDNINE

Vprašanje: Ali ima oseba, ki se je ponesrečila pri delu, ni pa socialno zavarovana (izgubil sem nogo na mlaticnici) pravico do invalidnine ali kakšne druge pomoči od države?

Odgovor: Vprašanje je neprecizno, tako da lahko domnevamo dve stvari.

O proizvodnji pulpe v Bosni

Neki gospodarski strokovnjak OZN, ki je prebival v naši državi na podlagi programa tehnične pomoči, je napisal razpravo o organizaciji in razvoju industrije papirja in pulpe v Bosni.

Ko govori o surovinskih rezervah te industrije v Bosni, poudarja omenjeni strokovnjak, da bi bilo treba zagotoviti sistematično pogozdovanje terena, na katerem dobivajo surovino za industrijo, ker je že zdaj odstotek lesa, ki ga sekajo na vsakem hektaru previsok, da bi lahko mogli brezbrizno gledati v bodočnost glede zadostnih rezerv.

Prav zato predlaga, da bi, podobno kakor na Švedskem, začeli izkoriščati tiste dele po-

Prvič, oseba, ki ni v delovnem razmerju (ali ni kako drugače zavarovana po posebnih predpiših ali s pogodbo o socialnem zavarovanju) opravlja svoj privatni posel, na katerem se ponesreči in postane nesposobna za delo. Taki osebi se ne prizna pravice do invalidnine po predpiših o socialnem zavarovanju. Tu morebiti pride lahko v poštev dajanje socialne pomoči kot socialno nepreskrbljenemu državljanu.

Drugič, imamo omenjeni primer poškodbe na mlaticnici. Če gre samo za tak primer, tedaj je to vprašanje urejeno z odločbo o socialnem zavarovanju oseb zaposlenih pri delu s poljedelskimi stroji. Po tej odločbi imajo tiste osebe, ki so zaposlene pri mlaticnici v primeru nesreče pri delu vse pravice, ki pripadajo tudi drugim zavarovancem po predpiših o socialnem zavarovanju.

sekanega debla, ki jih dozdej nismo izkoriščali. To so vejevrhovi in drugi odpadki. Mnoge žage ne izkoriščajo žagovine, čeprav imamo pri kapaciteti 100 kubičnih metrov dnevno v delovnem času 12 ur 5 kubičnih metrov odpadkov v obliki žagovine. V skandinavskih državah že dolgo uporabljajo žagovino kot surovino za proizvodnjo pulpe.

O tovarni celuloze v Prijedoru je ta strokovnjak dejal, da bi bilo treba bukovo pulpo beliti ker se ta lahko lažje proda. »Jensenov stolpe« v Prijedoru je treba preskrbovati s hladno vodo, ki ima vedno enako temperaturo. Na ta problem opozarja, ker uporabljajo vodo iz Sane, ki je poleti topla, pozimi pa hladna.